

živeti, kakor če bi bil naš ljubljani vladar utopil. Kdo vzklikal poveljnik vodi sedaj cesar Karel naša zmagovalna armada v deželo zemljelačnega Laha, od našega vladarja trdno špamo, da nam bo skoro priboril telizateljmi mir, od njega pa upajo posebne tlačeni narodi v Avstriji in na Ogrskem, da jim bo odaril narodno svobodo in samostojnost. Mi Slovenci se bomo te dni zedili v vroči žalovalni molitvi do Vsemogočnega, da nam je ohranil ljubljene cesarja Karla!

Bog okraši, Bog obvari nam cesarja, Avstrijo!

Slovenski poslanci proti vinskemu davku.

Dne 6. novembra je bila deputacija poslancev iz vseh vinogradnih pokrajin sprejeta od ministrskega predsednika, poljedelskega in finančnega ministra v avdienci zaradi nameravane novega obdajanja vina in sadjeveca.

Razpravo je uvedel nižjeavstrijski poslanec in deželni odbornik Mayer. Kratko za njim sta govorila zastopnika slovenskih vinogradnikov Roškar in dr. Jankovič. Oba sta zavzela odločno odklonilno stališče napram neznošnemu davku.

Poslanec Roškar je povdarjal, da je ta zakonika predloga nesprejemljiva že iz razlogov, nastalih posled vojne, ker so ne le gospodarji, ampak tudi viničarji v veliki večini v vojski ter je obdelovanje že vsled tega zelo oteženo in da pri teh razmerah ne pričakujemo, da bi žene z otroci zamogle se zana-prej opravljati razen drugih tudi vinogradna dela. Vsled rekvizicije živine tudi vedno bolj primanjkuje potrebnega gnojila. Letošnja izborna vinska letina je le izjemna, kateri ne bodo lahko kmalu sledile enake. Tudi sedanje visoke cene za vino bodo kmalu po končani vojski, kadar se zopet pomnoži izdelovanje piva, zopet padle na nižino prejšnjih časov. Kako se naj potem plača vinski davek in sicer 52 v od litra, od sadjeveca 8 v in to tudi od pijače za domače potrebe? Navzročemu sekojskemu načelniku Joasu je govornik rekel v obraz: „Ko bi Vi kot sestavitelj te davčne predloge le nekoliko poznali današnje razmere na deželi, položaj vinogradnikov, stroške pridelovanja in druge razmere, bi pač te predloge nikdar ne bili sestavili samo na račun pridelovalcev, še manj pa bi v zbornici predložili predlog v tej obliki. Opozarjal je na razne šikanne od strani finančnih organov, katere bi bile neznošne, in bi v mnogih slučajih dovedle do ostrih kazni naših vinogradnikov, tudi brez vsake lastne krivde. Mnogo lažje bi bilo prenašati povišani zemljiški davek, kateri pa je itak že z do 100 odstotnimi vojnimi dokladi povišan. Finančne postavke se ne sklepajo samo za eno leto, ampak za več let. Kaj se pa naj zgodi takrat, kadar bo morda cena za vino in sadjeveca enako visoka kakor naloženi davek? Ali se morda naj takrat pusti ves pridelek kar v naravi poginiti? Torej, ako že mora priti vinski davek, ne sme nikdar biti pridelovalni, ampak zavživalni davek na podlagi stopnjevalnih vinskih cen po razliki pridelka, da ne bo tisti, ki pije priprosto izabe-

le, ravno tako visoke obdaje, kakor pivec najbolj šega pokrčana.

Dr. Jankovič se je še posebej zavzemal tudi za to, da se množina vina in sadjeveca, ki se porabi za doma in za delavce, ne sme nikdar obdajati — ker pri današnjem in tudi bodočem pišem številu delavstva pač nikdo naj ne misli, da je mogoče, viničarje in dninarje zadovoljiti in odpraviti samo le z vodo ali pikolitom. Poslanec je izjavil, da je predloženi zakon o obdajanju vina po izjavah vseh govornikov enostavno nesprejemljiv, ker bi mu sledil prej ali slej popolni propad vinogradništva.

Tudi dr. Pogačnik kot zastopnik Kranjske se je gorko zavzemal za vinogradništvo, odklanjal z vso vmo vinski davek ter izrazil željo, naj vlada ne uniči kulture, katere se vzdržuje največ nekdanje poezije med ljudstvom in je takorekoč zraščena z njim.

Oglasil se je končno še poljedelski minister grof Sylva-Tarouca, kateri je odobral naša izvajanja in se jim doslovno pridružil. Rekel je, da je tudi on vinogradnik in da je vinogradna kultura ena najtežavnejših in da so bili tudi njegovi vinogradniki obrati vseh zadnjih 50 let pasivni, to je, da niso prinesli nobenega dobička.

Ob koncu se je poslanec Roškar v imenu vinogradnikov zahvalil za odločno stališče poljedelskega ministra ter ga prosil tudi nadaljne zaščite vinogradnikov.

V vinarskem odseku državnega zbora se posl. Roškar, dr. Jankovič in Brenčič dne 6. novembra, zavzeli glede državnega vinskega davka popolnoma odklonilno stališče.

Poslanec Roškar je odločno povdarjal, da vinogradniki v težavnih razmerah, v katerih živijo, ne morejo plačati produkcijskega davka v znesku 32 v od litra. Pri tem pa bi se bili neprestano izpostavljeni šikanam finančnih organov in nevarnosti raznih kamil. Če pa vlada že hoče upeljati davek na vino in sadjeveca, naj ga plačujejo v znižanem znesku konzumenti, ne pa pridelovalci. Vino in sadjeveca, ki se potrebuje za domačo rabo vinogradnikov in sadjarjev, se naj ne obdaja. Če se upelje ta davek, bo uprava stala zopet ogromne svote in bo požrla večino davka, vinogradništvo pa bi bilo uničeno ali vsaj hudo oškodovano.

Poslanec Brenčič se je pridružil izvajanjem poslanca Roškara in je označil vladno predlogo o vinskem davku kot veliko neumnost. Ostro je zavračal izvajanja sekojskega načelnika Joasa iz finančnega ministrstva, ki je želel, da se vinski davek upelje na vsak način. Poslanec se izreka proti vsakemu vinskemu davku ter omenja razmere ubogih vinogradnikov v Halozah, v Slovenskih goricah in v ormoškem okraju, kjer so vinogradniki večinoma le majhni posestniki, kateri se preživljajo samo le iz majhnih goric. Če se upelje ta visoki davek, bi bili posestniki malih vinogradov prisiljeni pustiti svoja posestva in si iskati kruha drugod. Opozarja na nizke vinske cene prejšnjih let (12—24 v liter). Če utegnejo cene zopet pasti, kako pa bodo ubogi vinogradniki plačevali davek? Opustili bodo raje vinograde in država bo imela še večjo škodo. Viničarji in drugi delavci

tudi ne bodo zadovoljni, če se jim bo dajala sama pikola. Poslanec opozarja tudi na nevarnost, ki prsti avstrijskim vinogradnikom od strani italijanskega vina, ki bi se utegnili po vojski za mnoge nižje cene uvažati v naše kraje.

Dr. Jankovič zavrača sekojskega načelnika in povdarja, da je vinski davek kot produkcijski davek nesprejemljiv. Mali vinogradniki, ki se do sedaj niti brezobrestnih posojil radi slabih letin niso mogli vrniti, bi bili najhujše udarjeni. Novih vinogradov pa bi potem sploh nihče ne maral več delati. Vinski davek bi uničil produkcijo vina v naših krajih in bi ugonobil tudi eksistenco mnogo ljudi.

Mnako stališče so zavzemali glede vinskega davka tudi drugi poslanci iz vinogradnih krajev. Vladni zastopniki pa so trdovratno vstrajali pri vladni predlogi.

Slovenski poslanci bodo v vsakem omiru storili svojo dolžnost, da varujejo koristi naših domovnih vinogradnikov.

Samo 8 kg fižola.

Stajarski deželni gospodarski svet, ki stoji pod vodstvom, oziroma nadzorstvom cesarskega namestnika grofa Claryja, nam poroča, da smejo kmetijski pridelovalci uporabiti od lastnega pridelka za hrano svoje družine in delavcev samo 8 kg skočnice (fižola, leče ali grašice) za osebo.

Za seme se sme glasom te odredbe uporabiti na 1 hektar: pri nizkem fižolu 60 kg (30, 190 kg), pri fižolu za droge 40 kg (60, 30 kg), pri bobu 200 kg (220, 240 kg), pri grašici 120 kg (160, 200 kg) in pri leči 100 kg (120, 140). Prva številka pomeni merilo za seme v dobri, prva v oklepu v srednji, druga v oklepu v slabi legi.

Take določajo gospodje uradniki kmetijsko pridelovalcu njegov vsakdanji živež in seme. Pri določevanju množine fižola za živež se bili gotovo sami izraziti protivniki kmetijskega stanja zraven, sajti drugače si ne moremo razlagati, kako bi se moglo določiti za osebo na leto samo 8 kg fižola za hrano. S te množino fižola kmetijski šlovec nikakor ne more shajati na leto.

Kdo bo še opravljal težka kmetijska dela, če bo smel na dan zavžiti samo nekaj zrne fižola? Na 1 kg gre 1600 do 2400 fižolovskih zrn. To bi bilo, če se računa po 3 kg na leto, skupno samo 16.000 fižolovih zrn (če vzamemo povprečno 2000 zrne na kilogram) na eno osebo. To število se razdeli na 365 delov, če se računa, da bi se fižol zavžival vsak dan enkrat. Tako izračunamo, da bi prišlo na osebo na dan celih 50—60 fižolovih zrn ali pa 2 šeki in 18% grama fižola.

Gospod grof Clary, tu se zopet vidi, kako dobro srce imajo uradniki, ki so določevali o tej Salomonski odredbi, do kmetijskega ljudstva.

Vsekako je tudi množina, določena za seme — premajhna. Če bo smel kmet vsaditi na 1 hektarju samo 60 kg fižola, bo letina drugo leto še mnogo slabša, kot letos. Na 1 hektar (1% orala) zemlje se mora računati, če se vsadi fižol med koruze, najmanj 150 kg semenskega fižola, t. j. 3 meseke. Z

LISTEK.

Vojni spomini.

[Januš Dolac.]

(Dalje.)

Odslej se nas kozaki niso več lotili pri Bežavi; pač pa nas je začela v živo česati ruska artilerija, ki je bila predrznejša, ker naše tokraj reke sploh ni bilo. Pomagala nam je z nekaj havbicami, ki so pucale preko Dnjestra, pa še to po največ v naše lastne hrbte. Sovražna pehota nas tudi ni napadala, menda iz strahu ne, da se jim ne izjavljal val kot bratom kozakom.

Proti večeru je že tičal vsak naš vojak do vrata zakopan in zari v zemljo. Iz naših src se je poslovil obup in nam je podala roko samozavest: ker nas niso danes, nas ne bodo tudi jutri!

V mraku smo začeli zbirati po travi mrliča in jih nositi do vaškega pokopališča. Leži ta mirodvor bolji kraj vasi, ga diči lična kapelica in je skrbno obzidan krog in krog. V to zemljo miru so zasadili pionirji lopate in kopali skoro celo noč. Za častnike so naberačili po hišah deske za krste; moštvo so pa zavili v šotorovo platno (Zeltblatt) in jih polagali k skupnemu počitku v skupni grob.

Ob svitu zore smo se poslovili od padlih tovarišev, jih zaupali materi zemlji, za katere posest so se borili do smrti. Pionirji so jim napravili lepe grobove s križi, z napisi in vencii. Nikdo ne zna tako prikupljivo milo okrasiti in priprosto lepo okinčati groba kot tovariš padlemu tovarišu. Saj pa tudi niso pohlepili nikjer v toliki časti in v spoštovanju, kakor na Bežavi polju. Vsa vojak potegne kapo ob vojaškem grobu in povese sočutno glavo v zavesti: „Kam se jaz tebi, jutri drugi morda meni! Večkrat se mi je zdela prilika, opazovati mlajše vojake, ki so prihajali prvič iz domovine na bojišče. Kako so začudeno gledali te nepregledne obširne galitske ravni,

posejane z nagrobnimi križi. Kako so prebirali ti fantje napise na lesenih spomenikih, snemali kape, in so se jim spuščale iz mladeniško neskaljenih oči solza za solzo na grobišča padlih tovarišev, ki so morali tudi še v cvetoči mladosti v ledeno zimo — v smrt. . . . Vojaška grobišča vsebujejo, govorniki šepetajoče nekaj pretresljivega, ganljivega, solze izjemajočega onemu, ki jih obišče z res bratsko sočutnim srcem. Še stoletja bodo pridigovali ti molčeči grobovi človeštvu o zmaji svetovne vojne, ki se je nasičeval skozi leta samo z mladimi in moško krepkimi žrtvami.

Odslej nismo napadali pri Bežavi ne mi in ne Rusi. Samo naša artilerija se je še preselila k nam, da je obstreljevala sovražne postojanke. Preko Dnjestra so začeli graditi pionirji most za prevoz živih in municije.

Pri tem delu je bil zaposlen tudi Franci z našimi pionirji. Ker so se pretvarjali boji v vsakdanje in brezpomembne praske, sem obiskoval tovariša domala vsak dan ob vodi, da sva se vozarila v pontonu po Dnjestru in ubijala na ta način predolge poletne dneve.

Domislil si je prijatelj, da bi ne bilo prenapeno, če bi malo poskusila, če morda hrani ta globoko, široko se valeči Dnjestr kaj rib. Naši pionirji so vozarili že več nego leto dni s seboj cele zaboje ekrasita, določenega za razstrelbo mostov. Vendar se nam ni ponudila nikoli pri polku prilika, da bi bili sploh kaj pognali po nepotrebnem s pomočjo ekrasita v zrak. Teh odrašenja čakajočih ekrasitnih zabojev sva se lotila, jih povezala po več kilogramov težke skupaj, jih spojila s po vodo gorečim prižigalnim motvozom in hajdi na lov ter smrt ribam.

V mirnih časih bi menda vsakega zemljana obesili, če bi puhnil po ribah z morilnim ekrasitom. Pa od naju ni bil nobeden prenežni ljubitelj nemih stvari: sva pač cenila prostore človeškega želodeca višje nego ribje življenje. Streljanje z ekrasitom je presneto nevarno podjetje; šlovec mora skrbno paziti, da se ne dvigne sam kar brez peruti proti nebesom. Mi dva kot izkušena vojska sva se šurala

zračnih poletov, se peljala v najbolj globoke tolmune Dnjestra in pognala v vodo prvič kar 3 kg te morilno nevarne tvarine.

Pa prateku nekaj sekund se je ekrasit vnel na dnu vode. Počilo in bruhalo je, da so se potresli visoki bregovi; debel vodni curek je pognal kakih 15 metrov na visoko v zrak. Prepričana sva bila, da nama privabi silna eksplozija kar na ohte rib na površje. Salament! Še mrtve žabje krače ni bilo na vrh, kaj še le ribe!

Ponovila sva strel še na drugem, tretjem in četrtem mestu, a nikjer nisva ubila niti najmanjšega ribjega repa. Zaklinjala sva že oba ta grošni Dnjestr, ki pogoltava vse sam, ribe pa ne hrani prav nobene.

Imela sva še samo pol kg ekrasita pri rokah. Poznal ga je Franci prav na plitvino, nekoliko pod novo zgradbo mosta. Komaj se je pomirilo nekoliko vsled eksplozije razburkano valovje, se je že pokazalo na površju vse belo rib: manjših, večjih in tudi zelo velikih.

Gledalcev tega učinka je bilo na obeh bregovih Dnjestra vse polno. Ko so zapazili obilni ribji plen, je vrel med burnim krikom vse v pontone — vsak je hotel nekaj vjeti za pod lačni zob. Drugi so zopet vpili iz polnega grla z bregov, hoteč opozoriti lovce na največje komade. Takega hrupa, tekanja, pririvanja in krika nisem čul z lépa v najhujšem bojnem metežu ne, kakor ravno pri tej priliki. Z enim samim strelom sva ubila 80 kg rib raznih vrst in velikosti.

Ponavljala sva odslej ta ribji lov vsak dan v zabavo in korist. Na mesta pa in v okolici, kjer je posmodil ekrasit enkrat ribe, se ni prikazala cela tedna še žaba ne. Streljala sva vsikdar na drugem mestu ter premnogokrat brez najmanjšega uspeha. To enostavno ribarenje se mi je tako priljubilo, da sem pihal jezo iz dna duše, ko smo morali po preteku enega tedna zapustiti Bežavo in s tremi bataljoni odriniti neznanu kuta v Bukovino na pomoč našim četam.

(Dalje prihodnjič.)